

és «Nem alkuszom» c. verseiből eszkábálta össze, míg «A mi házuk» című remekéhez pesti druszájának «Nálunk» c. versét használta fel.

Barna úr mentalitására jellemző, hogy ezt a kötetet «lélekölelő melegséggel» küldte el a pesti Mihály Lászlónak!

És még egy súlyos szépséghibája van ennek a könyvecskének: az ajánlása, amely szószerint így szól: «Ajánlja méltóságos dr. Vasu Sándor volt főispán úrnak, nagyságos dr. Guiman György főszolgabíró úrnak, a magyar irodalom nagynevű Mecenásainak mély hódolata jeléül a szerző.»

Nagynevű elöláhosodott magyar és szász urak! Amilyen magyar irodalmati Mihály László Barnában pártfogoltok, az méltó is hozzátok!

Maksay Albert: A csend dalai. (Kolozsvár, 1927.) E könyvről szólva, még lehetne költői hangulatokról és gondolatokról beszélni, de sajnos, a hangulatok nagyon prózai módon mutatkoznak be, a gondolatokat pedig már előtte sokan elgondolták és művésziebben fejezték ki. Sokuknál úgy tetszik, mintha erről a szerző is tudna, csak nem akarja ezt bevallani és ezért azon erőlködik, hogy elhitesse velünk: ő most csakugyan újat mond. Egy pár versében erdélyi, másokban amerikai vonatkozások vannak, de se Erdély, se Amerika lelke nem érződik meg rajtuk. Legértékesebb verse a «Faultetés», mely azonban tisztára Bartalis János hatását tükrözi. A kötet hatsoros bevezető verse nagyon finom. Ez után igazán többet vártam a későbbi lapokon.

Szemenyey Bálint: Álomba szökött élet. (Hódmezővásárhely, 1928.)

Kezdetleges, semmitmondó zöngicsélések, amelynekért legföljebb az önképzőkörben járna dicséret. «Barátaim unszolására» szoktak effélék nyomdrafesték alá kerülni, de az unszólo barátok — ha ugyan vannak manap még ilyenek — később maguk bánják a legjobban, hogy szabadjára engedtek egy dilettánst.

Simon Andor: Álomföld. (Budapest, Pandora-kiadás, 1927.) Vagy harminc vers van a füzetkékben és némelyik húsz sorból is áll. Persze, nem egész sorból, csak olyanból, amelyikben egy-egy szó van. Például így: «Megyek». Aztán megint egy ilyen nagyszerű sor: «megyek». Simon alkalmasint így értelmezi azt a modernséget, amelynek annak idején, Marinettiék indulásakor is hosszú, ősz szakállá volt már.

Egyik műremeke így szól:

Szerelmesem
nagyon kívánatos leány!

Haja:
vörös.
Bőre:
fehér.

Szebb, mint a tulipán.

És a többi se különb. Mélységes szálnalom fog el, amíg átlapozom ezt a befejezetlen, semmitmondásokból álló füzetkét.

Pécsi László: Bilincsbevert évek. (Pécs, 1928.) Irkutszkból, Moszkvából, Omszkból keltezi verseinek nagyobb részét. «A viszontlátás vigadalma» c. verse szép, kár, hogy a «folyosóra» keresett rimmel agyonüti a hatást.

Egyébként a fiatal szerzőnek igaza van abban, amit Adyhoz írott versében önmagáról mond:

Mert itt vagy mindig én fölöttem,
Te, kitől vagyok, te, kibem hittem.

Balázs István: Orgonabugás. (A Vajda János társaság kiadása, 1928.) Ady és Kosztolányi-reminiscenciák, rengeteg semmitse sejtettő pont, külsőségek, keservesen kipréselt, sivár mondanivaló. Ha «A torony foglya» című verset tekintem, csodálkoznom kell, miként adhatta magyar irodalmi társaság a presztizsét e kötethez. Repcze János úr originálisnak nevezett címlapja csöppet sem válik a füzetke előnyére.

Kutas Kálmán: Látások szigetén. Költemények, beszédek, emlékezősek. (Zalaegerszeg, 1928.) Emelkedett, nemes lelket ismerünk meg ez érdemes könyvből, amelyben Kutas Kálmán irodalmi munkásságának eredményeit gyűjtötte össze. Alig húsz versében elmélyülő, jól verselő poéta mutatkozik be. Prózai költeményei kissé merevebbek. Lelkészi hivatása már eleve kiszabja számára a gondolatvilágnak demarkációs határait.

Majthényi György.

Jankovics Marcell: Magyar por-szemek. Pozsony, a szerző kiadása. Jankovics Marcell a felvidéki magyarság egyik vezéralakja. Nagy műveltsége, rendíthetetlen magyarsága épen olyan ismert az egyetemes magyar társadalom előtt, mint kiváló írói képessége. Ez a novelláskötete azonban többet jelent eddigi nagyszerű munkáinál; a vergődő magyar él benne, a magyar

porszem, melyet idegen sivatagokra vetett a forgószél. Jankovics magyarjai nem tudnak élni másutt, csak Magyarországon; Amerikából, Oroszországból, nyugtalan világrészből csak ide dobnak vissza. Ezek a novellahősök bizonyítékai a magyarság elszakíthatatlanságának. Sebzett férfiak, nők hasztalan akarják magukat világba szórni, hiába vágnak idegen porszemeket szeretni. A magyar földesúr inkább elereszti amerikai feleségét, akit imád, semhogy vele menjen *most* a pusztáról. Az amerikai orvos, kiben elmosódott már az ősök magyar eredete, a kórházban szenvedő kislány magyar lábbeszédén, különös szépségű arcán eszmél rá ködbevesző nagyanyja fajtájára s *haza* jön Somogyba, megnézni az elfűjt porszem igazi hazáját. A régén még megtapadni tud magyar porszem viszont tártszívű megértéssel öleli magához az orosz porszemet, melyet más kegyetlen vihar tett hontalanná. Megdőbentően szép mély gondolata egy magyar hősnék mondása: *Az én nemzetem az elesett ismeretlen katona.*

Jankovics Marcell tökéletes nagyvilági ember. Lélek szerint, mélyről ismeri az ismerésre érdemes népeket. Amit Európa az átható szemű, mindent megtanult utasnak nyújthat, azt mind látta már. Írását ez a nagy kultúra szövi át és ez teszi még magyarabbá. Apróbb lelkek elkápráztatottságukban talán kozmopolitákká, magyarfelejtökké válnának a helyén; Jankovics Marcell nem kicsinységünkről beszél, nem elesettségünkről és nem szegénységünkről a világ kincseinek ismeretében, hanem fajtánk nagyságáról, mérhetetlen értékeiről és hivatásáról. Felémelő könyvet ad. Nem ír az annyira divatos negatív vezércikkek hangján.

Azokban az elbeszélésekben, hol nem a mai magyarság kérdéseit írja meg, hanem az általános emberi nagy dolgokat, szintén erős tud lenni.

A *Magyar porszemeket* örömmel köszöntjük ideát. K.

Rácz Pál: A szomorú ember. Kazinczy-kiadóvállalat, Kassa. Csonka Magyarországon a *Studium-könyvesbolt bizománya*. Egy magyar Oblomov regénye *A szomorú ember*, olyan Oblomové, ki a végén két asszonnyal is együtt él s a cselédje mástól való törvénytelen gyermekét fogadja törvényes fiává. Mélységesen szomorú alkotás; egyetlen épkezlélek, egyetlen rendes

sorsú ember nem akad benne. Ólmos szörnyűség ragadja meg az olvasót mindjárt a regény elején és nem hagyja el egy pillanatra sem a tizenkét éven át. Mivégre íródott ez a könyv? Miben teszi jobbá, nemesebbé az olvasóit? Kinek kell ez «A szomorú ember»?

Rácz Pálnak jó neve van a csehek által elszakított terület írói között. Az a kritikai előzékenység, mely az elcsatolást követő esztendőkbén oly hamar nagygyá avatta az elvett magyar tájakon leltűnt írók mellett a műkedvelőket is, minden írói fejlődést megbénított. Világos szempontok nincsenek többé és bármilyen kinyomtatott művük «nemzeti büszkeségünk» ma. Ez az oka aztán az ilyen kiforratlan, zűrzavaros regények megszületésének. A regény anyagához erős kritikai szűrő kellett volna; a nyers felvázoláshoz temérdek megokolás, ami azonban az íróban maradt. Ő talán tudja, miért szeret bele hőse kivétel nélkül minden leányba, aki elébe kerül, szó szerinti komolyságú halálos szerelemmel. Az író valószínűleg tisztában lehet azzal, miként esküdhet két nő meg egy férfi örök együttes félrevonulást a világtól. Az olvasónak azonban sejtelve sincsen az okokról. Lépten-nyomon nagy elhatározások érnek bennünket teljesen előkészítetlenül; mindenki mártír anélkül, hogy erre valami oka vagy szüksége volna. Ez lenne az irodalom, képtelen hatásos sorozata egy régen leltűnt irodalmi világ papírnyelvén? Ismer pl. valaki most értétségizett fiút, aki így beszél: «Azért háborodtam fel, amikor láttam, hogy szűzi ajkad mézét az a földtűró lerabolta szádról...»

Azért mondom el mindezt, mert *A szomorú ember* szerzője író. Tehetséges ember, aki nagy dolgokat lát meg; az összeomlás tömegzavarainak leírása — teszem azt — kitűnően megfogott dolga s néhány ilyen *trouvaillé-t* felsorolhatnék még könyvéből. Anyaga azonban így, amint adta, kidolgozatlan maradt s aligha akad olvasó, aki a maga jószántából vállalkozik a kiépítésre. A szomorú ember érdekes téma, az íróművész ereje azonban nem birkózott meg vele; egyetlenül, megvilágítatlanul hagyott sokat. Kár!

Ha divatos kifejezéssel akarnék élni, azt mondhatnám: Rácz Pál nem adta ki művészetének száz százalékát magából. Minél súlyosabb a téma, annál több világosságot követel, hogy elbírhassuk. Valami csöpp derű pedig